DUCH OTROCTVÍ A DUCH SYNOVSTVÍ

Původ materiálu
Tkadleček Hynek, Trusina Jan, upravila a doplnila Lenka Ridzoňová

1. Motivační uvedení do příběhu

pro předškolní děti:

- kdy je člověku smutno? (dále viz kapitola pro předškoláky)

pro **mladší školní. věk**

- zahrát si s dětmi na sochy (honička, kdo je chycen, zkamení, někdo jiný ho může vysvobodit)

- kdy je pro vás mámino objetí nejdůležitější? Když se vám něco dobrého povedlo - když jste někde zůstali sami - když jste provedli něco, o čem jste věděli, že to maminku rozčílí?

(navržená motivace odpovídá osnově pro mladší a střední školní věk, o tématu hovořit budou ochotny ovšem mladší děti, starší děti už téma „přijetí“ nerady otevřeně tematizují, rozhodně je k tomu nenuťte)

pro starší

- zamyslete se nad přirovnáním „zavál čerstvý vítr“. Kdy byste ho použili? Když po dlouhé době došlo k usmíření mezi rozhádanými kamarády - když se někomu podařilo vydělat spoustu peněz - když jste dostali nápad, jak vyřešit komplikovanou úlohu - když jste přestali být otrávení...

(z navržených příkladů, které můžete sami doplnit, ať děti vyberou a v rozhovoru zdůvodní, který „sedí“ a který „nesedí“ a proč)

pro starší i mladší

- *použijete-li jedno z nabízených vyprávění o Aničce a otrokářství, využijte jako motivace úvodních otázek, týkajících se otroctví.*

2. Poznámky k textu a jeho katechetickému využití

A. Ř 7 - 8

- **7. kapitola** s tématem tragické rozpolcenosti *(„nečiním dobro, které chci, nýbrž zlo, které nechci“*) a vyúsťující do výkřiku: *„Jak ubohý jsem člověk! Kdo mě vysvobodí z tohoto těla smrti“)* bývá někdy vykládána tak, že v ní apoštol Pavel popisuje svoji minulost před svým obrácením u Damašku. Že 7. kapitola je **popisem minulosti** každého křesťana před jeho obrácením, popis předkřesťanského člověka, zatímco 8. kapitola je popisem přítomnosti křesťana (život v Kristu, život z Ducha, nikdo nás nemůže obvinit a nic nás nemůže odloučit od lásky Boží). Oproti tomu existují výklady (už např. Jan Calvin), že naopak přirozený člověk, člověk bez Krista, není schopný tuto pravdu o sobě poznat a přijmout, protože bez světla to nevidí a sám sebe obelhává. Až člověk osvícený Duchem Kristovým může pravdivě vidět svůj stav a nelhat si o sobě (hlavní funkce Ducha by tedy bylo ukázat hříšnost člověka, sebepoznání). 7. kapitola by pak byla **přítomností***.*

- ani jedno, ani druhé Pavla nevystihuje: abychom pochopili, o co mu šlo, je třeba připomenout: myšlení apoštola Pavla vychází z představy o **3 časových úsecích** (jak lze vysledovat z celé epištoly Římanům): od Adama po Mojžíše byla doba bez zákona, od Mojžíše po Krista přichází doba zákona. A nyní, závěrečné období, je doba po Kristu, doba milosti a konec zákona (to, na co my nestačíme, k nám přichází díky Ježíši Kristu jako dar)

Zákon sám o sobě je tedy dobrý, není zlý, **při setkání s jeho nárokem člověk poznává právě svoji rozpolcenost**, někdy požadavek zákona v člověku působí pravý opak, vyvolá se jím v člověku právě to zlé. Zákon sám o sobě nespasí, nezachrání člověka.

V kterém období se tedy nacházíme? V období zákona – nebo milosti? Stát se křesťanem neznamená, že jsem přemístěn do „vyšší sféry“, jako bych prostě přešel z jedné místnosti do druhé, z jednoho patra do druhého. Pokud počítám s Kristem, pak platí Ř 8. Pokud chci spoléhat n

a sebe a na svoje zásluhy, platí Ř 7 a ono „bídný jsem člověk….“ Třetímu období patří budoucnost a je v něm naše naděje, ale **teď, nyní jsme ještě v době, kdy se obě období (období zákona a období Ježíše Krista) prolínají** a my v tom prostě někdy lítáme….Proto apoštol mluví o *životě z Ducha*, aby vyjádřil dynamičnost, nikoli statičnost života křesťana (ale i života vůbec…). Drží nás *moc Ducha* (síly, která není z nás, ale v nás přitom působí). Od Ježíše Krista do nás přeskočila jiskra, díky tomu můžeme volat Abba – Otče (nemusíme mít strach z Boha, jsme boží děti a máme před sebou krásné věci, které si nezasluhujeme – „podivuhodné dědictví“).

B. Gal 5,1-15

Apoštol Pavel zde řeší **téma křesťanské svobody** *(„Tu svobodu nám vydobyl Kristus. Stůjte proto pevně a nedejte si na sebe znovu vložit otrocké jho“).* Vyrovnává se s těmi, kteří vyžadují obřízku a s ní i dodržování zákona jako podmínky ke spáse. Opět apoštol nezpochybňuje význam zákona, jde o to, že člověk nedosáhne spásy vlastními silami, soustředěním na sebe. Soustředění na sebe, na svůj výkon, je nesvobodou. Nesvoboda je zadlužením – člověk je jako ve vězení, ze kterého se musí „vyplatit“. Splnit to a to a to …Tím se člověk soustředí na svůj výkon, trápí sebe (i druhé…- viz Marta v Lk 10,38-42) a není z toho cesta ven. Kristus od soustředění na sebe osvobozuje…“*rozhodující je víra, která se uplatňuje láskou*“ (kraličtí: *víra skrze lásku dělající*).

Nemusíme dětem vykládat složité pozadí židovského zákona, samy dobře ví, co to je diktát „měl bys – měla bys“. Měl bys být jednička, ve všem první, ve sportu, v angličtině a v hudbě, oblíbený ve třídě… Všechny děti, od těch nejmenších, chápou, jak je pro život nezbytné vědomí bezpodmínečného přijetí („mám tě rád, takového, jaký jsi, je dobře, že jsi na světě…“).

3. Formulace tématu

Duch osvobozuje a uschopňuje člověka udělat věci lépe.

4. Vykladačská a katechetická úskalí

- nezplošťujme apoštolovu zvěst o svobodě v Kristu a otroctví před ním na obecné moralistické ponaučení, že se naše dobrá vůle často rozchází se zlými činy (Ovidius: Vidím co je lepší a schvaluji to, ale jdu za horším). Toto téma bychom neměli oddělit od evangelia o Ježíši Kristu (co lidé v blízkosti Ježíše poznávali o sobě, o Bohu, o druhých lidech…)

- oba oddíly (Ř 7 – 8, Gal 5,1-15) se dotýkají jádra myšlení apoštola Pavla, Pavel **se vyrovnává se zákonem,** snaží vyjádřit **podstatu evangelia** co nejpřesněji, usiluje zabránit všem možným zkratům zprava i zleva (na jedné straně ti, kteří zdůrazňují dodržování zákona jako podmínku spásy, na druhé straně ti, kteří zdůrazňují svobodu jako vyvázanost ze všech vztahů). To činí výklad dost nesnadným, právě dětem! Máme-li vůbec toto dětem nějak vykládat, budeme muset zřejmě **přičerpat některé evangelijní příběhy**, děti hned vypínají při pouhém náznaku abstraktního uvažování (zvláště malé děti ani nemají schopnost rozlišovat mezi událostí a jejím výkladem). Doporučoval bych přičerpat třeba podobenství o marnotratném synu z Lk 15 (kde se „řeší“ přijetí za syna bez zásluh), nebo od Lukášova kolegy Matouše přejmout z 18 kapitoly z podobenství o dlužníkovi situaci zadluženosti (co to je, čím

vším můžeme být zadluženi, co to znamená být takto nesvoboden a jak ten král osvobodí dlužníka prostě tím, že mu vše odpustí…). Anebo vybrat z četných příběhů o setkávání Ježíše s lidmi, kteří byli nedodržováním zákona diskvalifikováni (od rybářů a celníků počínaje přes všelijak nemocné až k „padlým“ lidem). Např. pro předškolní děti je použit příběh o Zacheovi (Lk 19)

Krom toho se domnívám, že některé věci děti pochopí až později a je potřeba (spolu s Pavlem) dávat pozor na zkraty (pro děti je přece funkce zákona jakožto smluvených pravidel velmi dobrá, naopak není dobré vždycky všechno dětem odpustit, musí umět za své chyby „zaplatit“, je rovněž známá věc, že v určitém věku je pro děti velmi nebezpečný „hyperprotektivní“ rodič – rodič, který za svými bobánky vše zametá a odklízí jim každé stéblo z cesty).

5. Osnovy vyprávění

Pro předškolní děti:

1. Kdo byl Zacheus

2. Příchod Ježíše, volá Zachea dolů

3. Zloba lidí okolo

4. Změna v Zacheově domě i v něm samotném

Pro mladší a střední školní věk:

Použijte motivace pro mladší. Jako biblického příkladu užijte vyprávění o návratu ztraceného syna - využijte zejména pasáže, která mluví o překvapivě vstřícném přijetí do otcovského domu - tady je syn ujištěn o přijetí za syna.

I.Duch svatý – jako když obejme maminka

II. Co se při tom děje?

III. Co objetí dosvědčuje - odpuštění a přijetí (viz Lk 15)

IV. Mám chuť žít

V. A něco dobrého udělat

Pro starší školní věk:

Použijte motivace se „svěžím větrem“. Dále využijte navrženého vyprávění z Mt 18,23nn o neschopnosti předat přijaté odpuštění. Přečtěte si ho e dětí se zeptejte - kde vy vyprávění zavál „čerstvý vítr“? Kde mohl vanout, ale nevál? Na příkladu těchto překvapivých událostí i promarněných příležitostí osvětlete, v jakém smyslu mluví bibličtí svědkové o Duchu svatém

I. Motivace - kdy vane svěží vítr?

II. Duch svatý – přítomná Ježíšova moc (jako odpuštění tíživého dluhu)

II. Duch svatý - motivace a inspirace k životu (předal tuto inspiraci služebník?)

III. ….čím víc se pachtím, tím větší dělí nás hráz

IV. Za námi odpuštění dluhů

V. Před námi domov a dědictví

VI. A co že nás může odloučit od té lásky?

6. Metodické pokyny k pracovnímu listu

Obrázkem se pokouším navodit prožitek „otrockého“ a „synovského“(tj. podle mne svobodně tvořivé důvěry) – otrocká reprodukce a svobodné tvoření. Zda jej využijete pro motivační uvedení nebo jako doplněk vašeho výkladu, je na vás. Aby práce s obrázkem svoji úlohu splnila, je ovšem třeba o ní s dětmi mluvit. Zeptat se jich nejprve, jakou tužku si vyberou pro první mřížku a jestli si mohou vybrat jakoukoli. Zda, pokud si vyberou jakoukoli, bude to správně. Jaké pastelky si vyberou pro druhou mřížku a zda si myslí, že nějaký výběr může být špatný. Zkontrolovat důsledně, jestli „reprodukci“ udělaly přesně (popřípadě spočítat chyby). Zeptat se, zda při práci na druhém úkolu mohly udělat nějakou chybu. Zeptat se, který ze dvou úkolů je víc bavil, který jim připadá veselejší atd.

7. Liturgický rámec

Ne silou ani mocí, ale Duchem mým, praví Hospodin zástupů. (Zachariáš 4,6)

Písně: viz odkazy na písně

8. Vyprávění a nápady pro předškolní věk

Malým dětem můžeme vyprávět příběh o Zacheovi

příchod a zavolání Ježíše ho osvobodilo k novému životu

zároveň symbolika světla a tmy – příchod Ducha svatého se ve Sk popisuje jako plamínky nad hlavami

při výkladu můžeme použít obrázky z flanelografu Zd. Šorma – Lukáš a Skutky

Lk 19, 1-10 (Zacheus)

Co je to dům?

K čemu dům slouží – bydlení, úřad, školka, škola, továrna, obchod, stodola, kostel

Může být dům prázdný? Jak se člověk cítí, když je v domě sám? (film Sám doma)

Býváte někdy sami doma? Znáte někoho, kdo bydlí sám?

V jednom městě, Jerichu, byl krásný, veliký dům. Bydlel tam někdo bohatý.

Jmenoval se Zacheus.

Opravdu byl bohatý. Ale lidi ho neměli rádi. Byl sám, nikdo k němu nechodil na návštěvu, na ulici ho ani nepozdravili.

Byl to celník. Celníci byli někde na cestě nebo na hranici a lidi jim museli zaplatit, když kolem nich šli nebo jeli a vezli nějaké zboží. A Zacheus byl dokonce šéfem těchto celníků. Takže asi nejvíc vydělával a nejmíň ho měli rádi.

A tak má Zacheus velký dům, ale je sám.

A ještě ke všemu je malý. Nevyrostl.

(flanelograf: dům – smutný (obrázek domu černobílý nebo vybarvený tmavě)...; Zacheus)

Zacheus už dlouho cítí, že něco není v pořádku, něco by chtěl změnit. Už i v noci špatně spí, bojí se toho, co přijde.

Pak se najednou městem šíří zpráva, že se blíží Ježíš. Zacheus o něm už něco slyšel a teď by ho rád viděl. Ale je mu jasné, že přes dav lidí ho vidět nemůže a dopředu ho nepustí. Ani by se mu nechtělo se přes dav lidí prodírat...

Co byste mu poradili?

na něco vylézt

Zacheus utíká napřed, tam co čeká, že Ježíš dorazí, a vyleze na strom. Je to strom s velkými listy, Zacheus skoro není vidět, to je mu příjemné (lidi ho nemají rádi), sám docela dobře vidí dolů. Má svoji tajnou pozorovatelnu.

(fl. - Zacheus na stromě)

A už se blíží dav s Ježíšem. Zacheus je napjatý, jak ten Ježíš vypadá. Docela obyčejně, napadne ho.

(jak myslíte, že vypadal Ježíš? lišil se od ostatních lidí?)

(fl.: Ježíš kolem něj dav lidí)

děti s rozsvícenými baterkami kolem Ježíše – J. kolem sebe dává světlo

Kolem Ježíše dav lidí. Blíží se ke stromu. A když jsou u něj – Ježíš se jakoby náhodou podívá nahoru. A zcela samozřejmě řekne: Zachee, pojď rychle dolů, neboť dnes musím zůstat v tvém domě.

Když předtím Zacheus přemýšlel, jaký Ježíš je... jestli ho uvidí... určitě ho nenapadlo něco takového. Že ho Ježíš osloví jménem, že ho dokonce bude chtít navštívit!

Představujeme si nějaké setkání s Ježíšem? Že by nás oslovil jménem, že by nám řekl něco tak konkrétního?

Zacheus se možná chtěl jen tak nezávazně podívat... a je zcela vtažen do děje, mezi lidi, k Bohu.

Tak ho to zaskočí, že nemá čas váhat... skočí dolů a vede Ježíše k sobě na návštěvu.

(fl.: Zacheus dole, Ježíš, jdou od zástupu směrem k Z. domu; rozsvítit svíčku – dům se rozradostňuje, naplňuje světlem – otevřít v domě okna?

příp. vyrobit ještě jeden obrázek domu – vybarveného veselými barvami - na rozdíl od původního černobílého nebo celkově tmavého)

Co myslíte, že ti lidi kolem? Mají radost?

Vidíme druhého, závidíme...

Místo, abychom mysleli na sebe – chtěli bychom, aby k nám Ježíš přišel? Seskočili bychom hbitě ze stromu, kdyby nás zavolal?

Jak to, že Ježíš jde na návštěvu k tomu nejhoršímu člověku z celého města?!

svíčka: světlo hořelo mezi lidmi, když J. mluvil...

teď se světlo přesune k Zacheovi do domu – a lidi zůstanou ve tmě

ale ve tmě zůstat nemuseli – vždyť to světlo od J. v nich mělo zůstat, oni ho ale zhasli odsouzením Zachea, nepochopením milosti

(děti s baterkami – mohou přijít k Zacheovi na hostinu – nechat baterku svítit – nebo na hostinu nejít – protože Z. je přece zlý a krade... ale světlo jim zhasne)

Zacheův dům se rozsvítil. Třeba si Z. vzpomněl, jak kdysi zpívával v kostele žalm:

Hospodine, zamiloval jsem si dům, v němž bydlíš, místo, kde má příbytek tvá sláva. (Ž 26,8)

A byl by rád, kdyby tak rozsvíceno v jeho domě zůstalo, kdyby tam byl přítomen Pán Ježíš, jeho světlo a láska. Kdyby on sám byl takovým příbytkem, domem lásky.

Víte, jak se projevilo to světlo v Zacheově domě? Zacheus se rozhodl, že bude žít jinak. Předtím hodně vydělával peníze, protože lidi šidil, říkal si o víc peněz než měl. S tím skončí a vrátí čtyřnásobně, co komu vzal neprávem. A polovinu svých peněz rozdá chudým.

Když přijde k člověku Ježíš, projeví se to i prakticky v jeho životě.

Sám se člověk ke změně odhodlá těžko. To, co způsobí změnu, je Boží působení nebo zavolání, tak nějak působí Duch svatý.

Aktivita:

vyrobit z papíru dům s otvíracími okny, okna podlepit barevnými průsvitnými papíry, za dům postavit svíčku – prozáří se jako se prozářil Zacheův dům

9. Vyprávění pro školáky

VYPRÁVĚNÍ pro mladší děti

I. MOTIVAČNÍ HRA MÍSTO ÚVODU

Je-li pro to prostor, je možné s dětmi hrát na sochy - klasická honička, ale když je někdo dohoněn, musí zkamenět a počkat, až ho dotknutím jeho spoluhráč vysvobodí. Vysvobodit se nemůže sám od sebe, musí mu pomoci někdo, kdo s ním je na stejné lodi, "kdo s ním hraje". Po hře se k tomu s dětmi vrátit a mluvit s nimi právě o tom, kdo koho mohl vysvobodit, že on sám na to nemá.

II. OTROCTVÍ

„Mami, dneska nám paní učitelka vyprávěla o otroctví," hlásí Anička už ve dveřích domova. Po celou cestu ze školy myslí Anička jenom na to, co se právě dozvěděla a ne a ne si to ve své hlavě srovnat. „To fakt byli lidé tak zlí, že v Africe chytali černochy a pak je spoutané odváželi pryč z jejich domovů? A jak je mohli prodávat? Copak těm otrokářům patřili? Kdo jim to dovolil? Vždyť ti černoši museli být nešťastní…" Anička se rozplakala.

Maminka se posadila, vzala Aničku na klín a přivinula do své náruče. „Že mi tě nikdo nikdy nevezme," vzlykala Anička. „To víš, že ne," těšila jí maminka. „Ani tátu, ani Honzíka?" „Ani tátu a ani Honzíka," odpověděla maminka.

Za chvíli se Anička uklidnila, ale přemýšlela pořád: „Mami, proč ti otrokáři byli tak zlí?" Maminka chvíli mlčela a pak se Aničky zeptala: „Vzpomínáš si, jak jsi včera křičela a bila Honzíka, když sis myslela, že ti snědl čokoládu? Proč jsi na něj byla tak zlá?" „Já mu nechtěla ublížit, je mi líto, že jsem na něj byla zlá, ale já se v tu chvíli neudržela, úplně mne ovládl hněv, jak jsem byla vzteklá." „Tak, teď jsi to sama řekla - ovládnul tě hněv. Víš, Aničko, je moc důležité rozeznávat, kdo nebo co a jak nás ovládá, protože potom se podle toho chováme k druhým. Ty jsi byla v tom svém hněvu také takovou malou otrokářkou Honzíka, než tě ten vztek přešel." Anička poslouchala s otevřenou pusou. To by si nikdy nepomyslila, že byla otrokářkou. „No a ty otrokáře ovládala touha po penězích tak moc, že se z nich stali bezcitní surovci. Neviděli a neslyšeli křik a bolest, kterou působili chytáním černochů. Viděli a chtěli jenom peníze, které za ně na trhu otroků dostanou, když si je někdo koupí."

III. MOŽNÉ VYKOUPENÍ

„Paní učitelka říkala, že si ty otroky někdy koupili hodní lidí, kteří je pak měli rádi, a ti otroci u nich našli druhý domov.“ „Tomu tak opravdu někdy bylo,“ odvětila maminka a po chvíli dodala: „Oni je vlastně z té hrůzy a krutosti těch otrokářů vykoupili, osvobodili je a pozvali k životu s nimi v svém domově. Někteří otroci to štěstí měli."

„To je škoda, že ti hodní lidé nemohli koupit všechny otroky, aby i oni měli nový domov, kde by je měli rádi,“ posteskla si Anička. „To jsi řekla hezky, že domov máme všude tam, kde nás mají a chtějí mít rádi a my je. Sama ale už také víš, po zkušenosti s Honzíkem a svou čokoládou, že to neumíme. Že přichází chvíle, kdy svého kamaráda, sourozence nebo i tátu s mámou nechceš - neumíš mít ráda. Zlobíš se a vztekáš, když není hned po tvém; anebo se naopak zase urážíš, když někdo křičí na tebe." Maminka se odmlčela, a když Anička dlouho nic neříkala, zeptala se: „Napadlo tě, že když nás má hněv a vztek ve své moci - a my mu sloužíme, i když to vlastně ani nechceme, že jsme na tom jako ti otroci? Že potřebujeme, aby nás někdo vykoupil, že se sami nedovedeme osvobodit? „Ale mami, vždyť jsi před chvílí říkala, že jsem byla otrokářkou a ne otrokem,“ namítla Anička. Maminka se zasmála: „No, to ano…, ale … hmm, jak bych ti to vysvětlila… Víš, ve chvíli, kdy tě ovládl hněv, tak jsi jednak zotročovala Honzíka, ale zároveň jsi byla otrokem hněvu, rozumíš?" „Rozumím,“ odpověděla po chvíli Anička. „Ale proč je to tak s námi zamotané - to nechápu.“ „Nu, na to je snadná odpověď,“ odvětila maminka. „Protože neumíme zůstávat s Pánem Bohem. Jen on nás má rád vždycky - i když třeba právě ubližujeme druhým." „A to má rád i ty otrokáře?! Jemu nevadí, co dělali?! Já je ráda nemám. Já bych je zavřela do vězení.“ „Pánu Bohu je líto, že se my lidé neumíme mít rádi, bolí ho to a zraňuje. A chce nám pomoct, osvobodit nás od všeho toho zlého, co nás ovládá, a naučit nás v té svobodě žít. Ne nás zavřít do vězení. Pochop, že my v tom vězení jsme. Vždycky, když si ubližujeme, tak jsme v moci toho zlého zavřeni jako ve vězení. A sami si otevřít neumíme, sami se neosvobodíme. Vlastně býváme v takovém vězení všichni. Všichni potřebujeme vysvobodit."

IV. NESVOBODNÝ OTROK I OTROKÁŘ V JEDNÉ OSOBĚ

„Asi už to chápu líp, mami,“ řekla najednou Anička. „Tak oni i ti otrokáři byli sami zároveň otroky, otroky toho zla, té touhy po penězích, která je ovládla…“ Anička se odmlčela a pak jakoby pro sebe řekla: „Ale oni o tom nevěděli.“ „Co nevěděli?" „No, že jsou zároveň otroci.“ Maminka znovu Aničku přivinula do náruče. „To je to nejsmutnější, Aničko. Často lidé nevědí, komu slouží. Nevědí, že jsou v moci zla." „A kdy na to přijdou? Jak to můžou poznat?“ „Možná na to přijdou, až zůstanou úplně sami a opuštěni, bez kamarádů a přátel. Nebudou mít pro koho žít. Pak třeba pochopí, že jsou sami proto, protože druhým ubližovali a teď s nimi nikdo nechce být. Přijdou na to, že jsou ve vězení svého sobectví, a to je první krok k jejich záchraně.

Jejich život může proměnit Pán Bůh, který je nepřestal mít rád. Vzpomeň si na Zachea. A jak ty jsi přišla ty na to, že tě ovládl hněv?" „Až když jsem viděla, že jsem Honzíka zranila a on začal plakat. Polekala jsem se toho, co jsem provedla, a přišlo mi to líto. Vím přece, že mám Honzíka chránit a ne mu ubližovat - to mi přece říkáš pořád. Ale to, že jsem to věděla, mi stejně nepomohlo. Pomohlo mi, až když jsi mi řekla, že mi odpouštíš.“

MODLITBA

Hospodine, prosíme, otvírej nás pro sebe, pro možnosti života ve svobodě od hříchu a zla. Hospodine, uč nás žít ve svobodě, uč nauč nás se svobodou od tebe zacházet. Často se nám stává, že si pleteme „mít rád" a „mít". Děkujeme, že ti patříme vždy a všude. Uč nás tomu, abychom byli víc tvoji než svoji, abychom spoléhali na tvé směrování a ne na rozcestníky jiných. Amen.

VYPRÁVĚNÍ PRO STARŠÍ DĚTI

I. OTROCI A OTROCTVÍ

Kdo byli otroci v minulých dobách? Jak se kdo stal otrokem? (Zajatci nebo poražení ve válce, nesplacené dluhy, narození do rodiny otroků; v novověku nájezdy otrokářů do Afriky, lov na černochy, prodávání otroků).

Jaké jsou znaky otroctví? (Otrok není svobodný, nemůže o sobě rozhodovat, nemůže dělat, co sám chce, nemůže uplatnit vlastní vůli, musí vykonat, co mu rozkáže jeho majitel a pán; otroci byli prodáváni a kupováni jako jiný majetek).

(Takové otroctví dnes už asi na světě není. Ale stává se, že kdo má moc, vliv, peníze, zachází s druhým jako s otrokem: zneužívá svého postavení, využívá toho, že ten druhý je na něm závislý, nebere na něho ohled, jedná s ním jako s věcí. Proti tomu je potřeba se bránit, existují organizace (i mezinárodní), které se takových lidí ujímají.)

II. MŮŽE SE Z OTROKA STÁT SVOBODNÝ ČLOVĚK?

Mohl se otrok dostat na svobodu? Útěky a vzpoury moc velkou šanci neměly. Ale mohlo se stát, že otroka někdo koupil, zaplatil za něho jeho dřívějšímu majiteli, a pak ho propustil na svobodu. Nejlepší bylo, když se o něho pak i sám postaral: zaměstnal ho, za práci mu platil, prostě mu umožnil, aby žil jako svobodně, aby sám o sobě rozhodoval, kde a jak chce žít, co

bude pro něho nejlepší.

Ze starověkých církevních dějin, z doby, kdy bylo otrokářství běžné, víme, že právě tohle dělali křesťané: na některého otroka se prostě složili, ve sboru dali dohromady peníze a za ně mu pak koupili svobodu, prostě ho vykoupili. Křesťanská víra hrála důležitou roli i při zrušení otroctví v Americe. To nebylo jenom, že si spočítali, že pro ně bude výhodnější mít dělníka, než se starat o otroka. Bylo za tím i poznání, že před Pánem Bohem jsou si všichni lidé rovni, a tato poslední myšlenka vyrostla přímo z křesťanství, z víry v Pána Ježíše Krista, z poznání, co pro nás Kristus udělal: Před ním jsme na tom my lidé všichni stejně, všichni jsme otroky hříchu a všichni stejně potřebujeme jeho pomoc.

Pro to, co pro nás Kristus udělal, užívá Bible slova vykoupení. Kristus nás vykoupil. Vykoupil nás z otroctví.

III. OTROCTVÍ I DNES?

Z jakého otroctví? My přece nejsme žádní otroci, jsme svobodní lidé, i pod nadvládou komunistů si člověk mohl prosadit, aby žil jako křesťan a nepřizpůsoboval se tomu, co po něm chtěli.

Jenomže ono je i takové otroctví, které mezi námi a v nás lidech kvete, i když žijeme ve svobodném státě, ve svobodné zemi. Je otroctví, do kterého člověka nikdo nenutí, do kterého se dostane sám: když dělá něco špatného a neumí se z toho dostat. Dělá, co vlastně ani sám nechce; ví, že to není správné, ale neubrání se tomu, zase znovu tomu propadne.

Co například? Napadne vás nejspíš, že někdo neumí odolat pití, jiný z hlouposti zkusí nějakou drogu a pak se tomu nedokáže ubránit; nejednou se stane, že muž má vlastní rodinu, ale přitahuje ho jiná žena a omlouvá se tím, že „je to silnější než on“. Ale také to může být i docela obyčejný hněv, zaujatost, nepřátelství, ze kterého se člověk nedokáže vymanit. To všecko jsou věci, které nás zotročují.

Tak na tom my lidé jsme. Otevřeně to o sobě napsal i apoštol Pavel, že i jeho takové věci trápí: „Často dělám i to, co nechci. Chtít dobro, to dokážu, ale vykonat, to už ne.“ Ne náhodou je hřích přirovnám právě k otroctví, a otroctví je strašné zlo.

IV. KRISTUS NÁS Z OTROCTVÍ VYKOUPIL

Ale Pán Bůh nechce, abychom byli otroky, přichází nám na pomoc. A to je to hlavní, co nám chce Bible říct: Kristus nás z otroctví vykoupil. Kvůli tomu se stal člověkem, kvůli tomu tu s námi byl, kvůli tomu se za nás obětoval a zemřel na kříži, kvůli nám ho Bůh vzkřísil z mrtvých, aby nad námi už neměl hřích takovou moc, abychom se uměli hříchu vzepřít, a jestli to kde to s hříchem prohrajeme, aby to on nakonec dal do pořádku.

To chce apoštol říci: Člověče, neboj se, jsi svobodný. Už nejsi pod mocí zla, Kristus tě vykoupil, on za tebe zaplatil, patříš jemu. Jsi Kristův.

Tak nám to Kristus vyhlásil a potvrdil už při křtu: Jsi můj syn, jsi moje dcera, jako křesťan neseš mé jméno! Nikdo a nic, ani žádné zlo na tebe nemá právo, nemusíš nikomu sloužit, ničemu otročit. Nemusíš to dělat. Jsi můj a já jsem stále s tebou. A když se mne budeš držet, neupadneš do žádného otroctví. A i kdybys padl, já jsem tě přece vykoupil.

V. KRISTUS DÁVÁ SVÉHO DUCHA

V Bibli je to vyjádřeno tak, že nám Kristus dává svého Ducha. To znamená, že i když Ježíše nevidíme a nemůžeme ho třeba chytit za ruku, že on – jeho Duch - je přece s námi. Dává šanci nesloužit zlu a žít jako svobodný člověk. Učí nás rozeznávat, co je dobré a zlé. Odvádí nás od špatných věcí, abychom neotročili zlu, a dává sílu jednat správně. Přichází nám na pomoc, když máme udělat něco dobrého. Podepře nás, když se máme vzepřít zlu.

(Apoštol Pavel uvádí příklady, co dělá člověk ovládaný zlem: všelijaké špinavosti, věčné hádky, zlé vášně, podvody, závist, opilství a všelijaké nemravnosti. Zatímco svobodného člověka vede Duch k takovým věcem jako láska, radost, pokoj, trpělivost, ohleduplnost, věrnost, sebeovládání.)

VI. NENÍ TO DUCH OTROCTVÍ, JE TO DUCH SYNOVSTVÍ

Neznamená to však, když je křesťan veden Duchem, že opět ztrácí svobodu? Že zase něco musí nebo nesmí? Apoštol to vysvětlí: Ano, když tě Ježíš vykoupil, když za tebe zaplatil, tak on je i tvůj Pán. Ale on není otrokář. Ten Duch, kterého ti dává, není Duch otrocké služby, ale Duch synovství. „Nepřijali jste Ducha otroctví, abyste znovu propadli strachu, nýbrž Ducha synovství.“

Děti mají ke svému tatínkovi přece jiný vztah než otrok ke svému majiteli! Není tu pořád ten strach, jestli jsem všecko udělal správně a jestli mne otec při něčem nepřistihne. Mezi námi je přece láska, důvěra a vděčnost. Snažím se dělat správné věci ne ze strachu, abych nebyl

potrestán, nýbrž proto, že mi to řekl tatínek nebo maminka, a já vím, že to bude i pro mne nejlepší. A také, když něco provedu a mám špatné svědomí, já s tím za nimi mohu přijít. Vždyť oni mě přece mají rádi!

VI. VOLÁME: OTČE!

Že jsme Boží synové a dcery, to je vidět i na tom, jak se můžeme modlit. Ježíšův Duch nás vede, abychom i v modlitbě přicházeli k Pánu Bohu tak, jako když mluvíme s tatínkem nebo maminkou. Můžeme Pánu Bohu říkat: Otče! Nemusíme se ho bát, můžeme mu důvěřovat. Smíme vědět, že tak je to správné, že tak to i on sám od nás čeká, že tak se mu to líbí! Vždyť on nás má přece rád!

MODLITBA

Pane Ježíši Kriste, děkujeme ti, že jsi přišel na svět, že jsi pro nás tak mnoho vykonal a že nás stále vedeš svým Duchem. Nemáš nás jako své otroky, ale jako své syny a dcery. Máš nás rád a my ti smíme důvěřovat. Zůstaň pro nás, tolik tě stále potřebujeme. Dej nám moudrost, ať za tebou jdeme ochotně, radostně. Amen.

10. Náměty k rozhovoru

Co je zdravé sebevědomí (vycházející z toho, že mě Bůh přijímá - nebo z toho, že si dokazuji, jak jsem dobrý)?

Setkali jste se někdy s tvrzením „já věřím jen sám v sebe“?

Jednat svobodně znamená dělat si, co chci? (Ke svobodě patří svobodné rozhodnutí, k svobodnému rozhodnutí patří láska…)

Co to jsou odpustky ?

Slyšeli jste o Lutherovi – víte, o co mu šlo, když odmítl dobré skutky?

Co to znamená „páchat dobré skutky“?

Slyšeli jste o mladém Schweitzerovi, jak se nechal kamarády strhnout a vyrazil s prakem střílet ptáky a jak se ve chvíli, když zamířil, rozezněly zvony a připomněly mu přikázání „Nezabiješ“ a on střelil schválně vedle? Poznali jste taková „připomenutí“? Dopadne to vždycky takhle?

11. A ještě se ohlédněte... (podnět ke katechetické sebereflexi)

Jak rozumíme pojmu svoboda?

Co je pro nás Duch svatý?

Podařilo se nám dětem sdělit, že Duch pomůže člověku udělat to, co by sám nedokázal?

Máme rádi druhého (třeba svého partnera nebo dítě) takového, jaký je, nebo to záleží na jeho výkonu a snažení?

Odkaz na pracovní list
SVD Duch otroctví a duch synovství
Odkaz na píseň
Tvá svoboda, tvá svoboda nade mnou
Nové přikázání (SV364)
V tobě je radost (EZ649)
Buď Bohu všechna chvála, čest a požehnání
Nové přikázání (BTS88)
Sny dojdou dál (SV29)
Úterý končí středou (SV31)
Cílová skupina
Školní
Katechetické cykly
Pozvání na cestu - Skutky
Biblický odkaz (kat)
Římanům 7–8